

ป่าสัก

“Silalang Forest” gives rise to watercourse and rejuvenates many lives.

ป่าแล้ง

ก่อเกิดสายน้ำ ต่อเติมชีวิต

ผืนป่าศิลาแลงในพื้นที่อุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่าน เป็นป่าต้นน้ำที่หล่อเลี้ยงชีวิตผู้คนชาวไทลื้อกว่า 4,000 ชีวิต ใน 8 หมู่บ้านมาอย่างยาวนาน และทำให้เขาเหล่านี้ยังคงวิถีดั้งเดิม ด้วยการทำเหมืองฝายเพื่อการเกษตร โดยมีลำน้ำแม่กูนเป็นสายเลือดใหญ่ที่ช่วยต่อเติมให้ชาวไทลื้อได้ดำเนินชีวิตอย่างอุดมสมบูรณ์ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง

Silalang forest in Doi Phu Kha National Park in Nan Province, is a watershed forest that feeds over 4,000 Tai Leu people in eight villages for years. Also, the forest make possible for the people to maintain their traditional way of living by using weir for agricultural purpose. Concurrently, Mae Koon River serves its dignified role as a bloodline for Tai Leu people to live healthy life according to a self-sufficiency philosophy.

ชาวบ้านในผืนป่าแห่งนี้ต่างรับรู้ร่วมกันว่าป่าเป็นสมบัติ
ร่วมของชุมชน ที่สามารถเข้าไปหาประโยชน์ด้วยการเก็บเห็ด
หน่อไม้ พืชผัก และสมุนไพรต่างๆ พร้อมกับต้องช่วยกัน
ดูแลรักษาผืนป่าให้คงไว้ได้อย่างยั่งยืน โดยมี “นายฝาย” หรือ
“แก่ฝาย” เป็นผู้ควบคุมดูแลระบบการแบ่งปัน และออก
กฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับกรใช้น้ำ ตลอดจนการเตรียมไม้
ไว้สำหรับซ่อมบำรุงฝาย

ในช่วง พ.ศ. 2508 - 2510 วิถีชีวิตของชาวบ้านเริ่ม
พลิกผันเมื่อมีการอพยพชาวไทยภูเขาลงมาจากดอยภูคา
ทำให้ผืนป่าถูกบุกรุก มีการตัดไม้เพื่อแปรรูปขาย มีหน้าซำ
รัฐบาลยังมีนโยบายเปิดสัมปทานป่า ทำให้พื้นที่ป่าลดลง
อย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อหน้าตามลำห้วยต่างๆ
พลอยลดน้อยลงตามไปด้วย วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้กำนัน
ตำบลศิลาแลงในขณะนั้นคือ พ่อหลวงเมืองดี ปรีดวางค์
อาศัยสภาตำบลเป็นเวทีรวมพลังชาวบ้าน ผลักดันให้เกิด
การออกกฎหมายห้ามตัดไม้ริมแม่น้ำและลำห้วย

การริเริ่มของพ่อหลวงเมืองดีก่อให้เกิดประเด็นการจัดการ
ป่าโดยให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม ทำให้การจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนตำบลศิลาแลงมีความชอบธรรม
และเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย นำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการ
ดูแลป่าของตำบล ที่มีทั้งผู้นำชาวบ้าน องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการ ร่วมผนึกกำลังกัน
จนก่อเกิดเป็น “กลุ่มอนุรักษ์ป่าศิลาแลง” ใน พ.ศ. 2518

ทั้งนี้ ในการจัดการป่าสาธารณะสำหรับใช้สอยในชุมชน
ได้มีการกำหนด “กฎหน้าหมู” เป็นข้อตกลงร่วมกัน โดยมี
ตัวแทนจาก 8 หมู่บ้านเป็นคณะกรรมการรักษาป่าต้นน้ำ
ลำธาร และออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมดูแล อาทิ การรักษา
ป่าและป้องกันไฟป่าเป็นหน้าที่โดยตรงของ อบต. ซึ่งต้องออก
ตรวจสอบเดือนละ 2 ครั้ง ชาวบ้านในพื้นที่ขออนุญาตใช้ไม้
ได้รายละ 3 ท่อนต่อ 1 หมู่บ้าน และต้องไม่ใช้ไม้ในเขตต้นน้ำ
ห้ามนำของป่าออกไปขาย และผู้ที่เข้ามาศึกษาวิจัยในป่า
ต้องขออนุญาตจาก อบต. ก่อน

ส่วนเรื่องของการจัดการน้ำ ได้มีการรณรงค์ให้อนุรักษ์
พันธุ์ปลาริเวณลำน้ำแม่กวน ลำน้ำแม่แก่ง และลำน้ำศาลา
พร้อมทั้งออกกฎต่างๆ เช่น ห้ามใช้วิธีช็อตปลา ห้ามใช้ยาเบื่อ
หรือระเบิดปลา และห้ามใช้สารเคมีในพื้นที่เกษตรติดลำน้ำ
และเหมืองฝาย

ตลอดระยะเวลากว่า 3 ทศวรรษ ที่ชาวบ้านได้พร้อมใจกัน
ปฏิบัติตามกฎแห่งการดูแลป่าและน้ำอย่างเคร่งครัด
จนสามารถพลิกฟื้นผืนป่าให้กลับมามีความสมบูรณ์ ส่งผลให้
ต้นน้ำลำธารที่ครั้งหนึ่งเคยเหือดแห้งกลับมารินไหลต่อเติม
ลมหายใจให้แก่ผู้คนบนผืนป่าศิลาแลงอีกครั้ง เมื่อผืนดิน
อันเป็นแหล่งทำกินมีชีวิต จึงเปรียบเสมือนเชื้อไฟที่ช่วยเติม

Recognizing that the forest is a public asset that
belongs to everyone in the community, they are allowed
to earn their living by sharing this treasure. Everyone can
collect mushroom, bamboo shoot, vegetable and herbs
and at the same time they are obligated to take care of the
forest for sustainability. “Nai Fai or Kae Fai (a weir keeper
or controller) is responsible for setting up sharing system
and regulations of how to use water as well as wood
preparation for weir maintenance.

During 1965 - 1967, how the villagers lived started
to change as hill tribe people were moved down from
Doi Phu Kha. Forest encroachment took place for logging
to process wood for sale. Even then, the government
had granted forest concession which resulted in a sharp
decrease of forest as well as a dwindling water in many
canals. To address the crisis, at the Sub-district Council,
the then head of Silalang Sub District, Por Laung Meungdee
Preedawong, united voices of all villagers to launch a rule
prohibiting wood cutting along the river and waters.

The initiation of Por Laung Meungdee gave birth to
a tradition of participative forest management by villagers.
The natural resource management of Silalang Community
has become legitimate and gain acceptance from every
party. Subsequently, the Sub-district Committee of forest
management was established with members from village
leaders, local administrative organization and government
offices. All united as one as “**Silalang Forest
Conservation Group**” in 1975.

As for public forest management for community
utilization, “**Rules for each village**”, a mutual agreement,
was mandated. Representatives from eight villages took part
as the committee to protect watershed forest and specify
regulations of protection e.g. forest conservation and
wildfire prevention are main responsibility of Sub District
Administrative Organization (SAO) which is required to
patrol the area twice a month. The villagers in permitted
area can use three pieces of wood each and the wood
must not from the watershed forest. Wild products are
not for sale and those wishing to conduct research in
the forest need to gain permission from SAO first.

On water management, the villagers campaigned on
fish conservation in Mae Koon River, Mae Kaeng River and
Sala River as well as launched regulations of how to fish.
For example, fish electrocution, poison and explosion are
prohibited. Chemical use in the agricultural areas adjacent
to the river and the weir is forbidden as well.

For the past three decades of full consent to protect
the forest by rigorously following forest and water
management, the forest has returned to its originally fertile
state afresh and thus brought back richness of watershed
to a once-dried water resource to prolong breaths of
people at Silalang Forest. When the land, a source of life,
is alive, community strength to march forward is thus
again revisited – enabling them to stand tall and firm.

พลังสร้างสรรค์ให้กับชาวชุมชนได้หยั่งยืนอย่างเข้มแข็ง
และมั่นคง

จนถึงวันนี้ ชุมชนตำบลศิลาแลงมีการจัดการป่าและน้ำ
อย่างเป็นระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระบบ ได้แก่ ระบบ
การจัดการป่าอนุรักษ์ เพื่อดูแลรักษาป่าและพื้นที่ต้นน้ำ
ให้เกิดความสมดุล ระบบการจัดการระดับครัวเรือน
เพื่อการเกษตรที่ยั่งยืน โดยการทำนาแบบขั้นบันได เพื่อลด
การชะล้างพังทลายของหน้าดิน และเป็นกรกักเก็บน้ำใน
พื้นที่นา อันเป็นภูมิปัญญาของชาวไทลื้อที่ได้รับการถ่ายทอด
จากรุ่นปู่ย่าตายาย และระบบการจัดการป่าใช้สอยหรือ
ป่าครอบครัว ด้วยการปลูกไม้สัก ไม้รวก บริเวณริมคู ริมบ่อ
และหัวไร่ปลายนา เพื่อให้แต่ละครัวเรือนนำไม้ในพื้นที่มาใช้
ประโยชน์ส่วนตัว ลดการตัดไม้จากป่าอนุรักษ์

นอกจากวิถีดั้งเดิมในการทำเกษตรเหมือนฝายแล้ว
ชาวไทลื้อตำบลศิลาแลงยังมีฝีมือในเรื่องการทอผ้า หัตถกรรม
อันขึ้นชื่อ ได้ช่วยเชื่อมโยงชาวบ้านกับองค์กรภายนอก
นับตั้งแต่ พ.ศ. 2526 ที่กลุ่มทอผ้าของชาวไทลื้อได้รับ
การส่งเสริมจาก The Ockenden Venture และกลุ่มอีก
เมืองน่าน ทำให้ผ้าทอไทลื้อเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง
ภายหลังจึงได้จัดตั้งกลุ่มวัฒนธรรมขึ้นเพื่อส่งเสริม
และอนุรักษ์การย้อมสีผ้าจากเปลือกไม้ธรรมชาติ

จากกลุ่มทอผ้าได้นำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ซึ่งสะท้อน
ให้เห็นถึงพลังจิตของชุมชนตำบลศิลาแลงและความสามารถ
ในการพึ่งพาตนเอง อาทิ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มดนตรีพื้นบ้าน
กลุ่มเมืองฝาย กลุ่มผู้สูงอายุ ฯลฯ นอกจากนี้ ทางกลุ่มยังได้
ร่วมกับโรงเรียนในพื้นที่จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการบริหาร
จัดการป่าชุมชน โดยบูรณาการให้เข้ากับกระบวนการเรียน
การสอน เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในผืนป่า
ของตนเอง และปลูกจิตสำนึกให้เกิดความรักชุมชนและ
สิ่งแวดล้อม

แม้วันนี้สภาพแวดล้อมภายนอกของชุมชนตำบล
ศิลาแลงจะผันเปลี่ยนไปตามกาลเวลา ทว่ากลับมิได้ทำให้
ชาวบ้านลืมหอกเหง้าและทอดทิ้งวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิม
ของตน นอกเหนือจากการทำเกษตรเหมือนฝายแล้ว พวกเขา
ยังคงรักษาพิธีกรรมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษอย่างเหนียวแน่น
ทั้งพิธีสืบชะตาข้าวในช่วงเริ่มปลูกข้าว พิธีเลี้ยงผีสบน้ำเพื่อ
บวงสรวงผีป่า ผีดอย และผีนา ให้ปกป้องรักษาขุนน้ำ และให้
ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ดังที่ลำแพน จอมเมือง นายก
องค์การบริหารส่วนตำบลศิลาแลง กล่าวว่า **“คนศิลาแลง
สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพด้วยวิถีดั้งเดิม
ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่ทำให้ชาวบ้านอยู่คู่กับป่า
และอยู่คู่กับน้ำตลอดไป”**

Until today, Silalang Community has three
types of systematic forest and water management:
**a management system for conservation forest
area** to protect forest and watershed area for equilibrium;
a management system at household level for
sustainable agriculture by terrace farming in order to
reduce soil erosion and keep water in farming field
(wisdom of Tai Lue transcended from their forebear); and
**a management system for community of family
forest** by planting teak, and bamboo (*Thyrsostachys
Siamensis* Gamble) along the bank of canal, pond and
edge of field in order to allow each family to use wood
and reduce wood cutting from the conservation forest.

In addition to traditional way of weir management,
Tai Lue of Silalang Sub District are skillful weavers. Their
reputable craft have bridged the village with outside world.
Since 1983, the cloth weaving group of Tai Lue has
been supported by The Ockenden Venture and Nan Lover
Group. As a result, Tai Lue cloth has been well known ever
since. Later, they founded a cultural group with an aim to
promote and preserve method of dying cloth from natural
wood colour.

From weaving group, additional groups were also
established. They mirror dynamism of Silalang Sub District
Community and self-reliance capability. These groups
include cooperatives, local music, Mueang Fai (irrigation
weir) and elderly people, etc. Furthermore, the groups
have worked in conjunction with local schools in designing
local curriculum on community forest management by
integration with learning and teaching process in order
to allow the students to gain understanding on their
own forest and provoke awareness of community and
environment love and care.

Despite changing environment of Silalang Sub District
Community through time, the villagers neither forget their
root nor forsake their lifestyle and traditional way. Not only
farming in a weir system, they also continue their local
traditions handed down from their ancestors by performing
“Rice life extending ceremony” at the beginning of rice
growing, “Pee Sob Nam” Ceremony (Spiritual Offering
Ceremony) to pay respect to the spirits of forest, hill and
farm to protect forest and ask for rainfall in the season. To
this, Lampan Chommueng, Chairman of Silalang SAO said
**“Following sufficiency philosophy, Silalang people
live and earn their living according to a traditional
way which allows them to live together with
forest and water long lastingly”.**